

Riikka Pelo: *Jokapäiväinen elämämme*. Teos, 2013. 526 s.

Suuri romaani suuresta venäläisestä runoilijasta, Marina Tsvetajevasta, ja hänen tyttärestään Ariadna (Alja) Efronista. Kirjailijan itselleen asettama tehtävä on kiistatta kunnianhimoinen, ja lopputulos, yli viisisataasivuinen järkäle, antaa elävän kuvan niin aikakaudestaan kuin kuvaamistaan henkilöistä. Se, missä määrin tuo kuva on todenmukainen tai vastaa Tsvetajevaa tuntevan lukijan odotuksia, on turha kysymys ja jääköön jokaisen itse ratkaistavaksi. Pelon kirjan ei ole tarkoitus olla elämäkertä. Kyse on fiktiosta, ja se toimii omilla ehdoillaan, omasta sisäisestä maailmastaan käsin. Tsvetajeva on kuitenkin siinä mielessä instituutio, että melkoiseen herhiläispesään Pelo tulisi sohaisseeksi, jos kirja käännettäisiin venäjäksi.

Romaanin aikajänne on pitkä. Osa tapahtumista sijoittuu vuoteen 1923, jolloin Tsvetajeva ja hänen perheensä asuvat Prahan lähellä, osa taas vuoteen 1939 ja siitä eteenpäin, jolloin perhe oli jo palannut Neuvostoliittoon. Neuvostoajan tapahtumissa näkökulma on Aljan, joka onkin teoksen pääasiallinen kertoja, kokija ja näkijä. Sen sijaan 20-luvun tapahtumissa näkökulma on Tsvetajevan. Lisäksi teosta halkovat Aljan fragmentaariset lapsuusmuistot, runot tai proosarunot, jotka käsittelevät 20-lukua varhaisempaa aikakautta.

Juonen painopiste on vuosissa Neuvostoliittoon paluun jälkeen, Aljan kokemuksissa sekä ”paluumuuttajana” sosialistiseen yhteiskuntaan että toisaalta sen ulkopuoliseksi merkittynä, Euroopasta palanneena. Yksi teoksen kantavista teemoista on uuden elämän odotus, joka nivoutuu yhteen erityisesti Tsvetajevan kohdalla myös uuden runon synnyn ja luomisen problematiikan kanssa. Äidin ja lapsen välinen suhde on juonen kantava voima. Keskipisteessä on Tsvetajevan monimutkainen suhde tyttärensä, mutta myös Ariadnan suhde vielä syntymättömään lapseensa. Samalla kyse on kaiken aikaa myös elämästä, kuolemasta, luomisesta, runoudesta, suvusta, perheestä, rakkaudesta, siitä mitä sanotaan ja mikä jää sanomatta, siitä mitä ihmisenä oleminen tuo mukanaan. Ympäriällä velloo maailma, etenkin 30-luvun lopun ja 40-luvun alun Neuvostoliitto, jossa vaihtoehdot olivat Tsvetajevan kaltaiselle vapaalle ja tinkimättömälle taiteilijalle yhä rajatummalla, ja jossa romaanin päähenkilöiden tie saattoi päättyä vain traagisesti. Kuten tunnettua, runoilijan elämä päättyi itsemurhaan elokuussa 1941, hänen tyttärensä taas vietti yli kahdeksan vuotta vankileirillä.

Pelo on kertojana omimillään kuvatessaan henkilöhahmojensa sisimpiä ja henkilökohtaisimpia tunteja. Historiallisen ja yhteiskunnallisen todellisuuden kuvaamisessa hän ei onnistu aivan yhtä saumattomasti. Vaikka teok-

sen tunnelma sinänsä tiivistyykin lopun vankileirikuvauksissa, on vaikea kuvitella että todellisuudessa yksikään kotoa lähetetty paketti olisi päässyt vankina olevalle vastaanottajalleen saakka, vaikka se olisi sisältänyt pelkästään ruokaa – saati sitten hopeakorun. Ja nimiosasto on ehdottomasti korjattava seuraavaan painokseen. On ikävää joutua näin soljuvan ja tyylikkäällä kielellä kirjoitetun teoksen kohdalla harmistumaan joka kerta, kun esimerkiksi Boris Leonidovitš Pasternak, Aljan ranskalainen ystävätär Segolène tai avantgardetaiteilija Kuzma Petrov-Vodkin on kirjoitettu väärin. Tässä tarkka kustannustoimittaminen olisi ollut paikallaan.

Näkökulmista ja aikarakenteesta kumpuava runsaus on sekä teoksen ydin että sen ongelma. Tiivistämällä tekstimassaa keskeiset teemat olisivat erottuneet paremmin eikä rakenne olisi muuttunut niin hajanaiseksi. Entäs jos kirjaan olisikin valittu pelkästään Aljan näkökulma? Olisivatko kantavat teemat kristallisoituneet? Tällaisenaan tuntuu, että ne paikoitellen hukkuvat kaikkeen hienoon ja soljuvan runolliseen ainekseen, jota romaani sinänsä on täynnä, sekä toisaalta neuvostokauden konkreettisiin yksityiskohtiin. Kerrontaa hallitsevasta naisnäkökulmasta seuraa myös se, että teoksessa esiintyvät keskeiset mieshahmot jäävät harmillisen ohuiksi, kiiltokuvamaisiksi ja paperinmakuisiksi sivuhenkilöiksi, suorastaan objekteiksi. Tosin tämäkin saattaa olla ”tsvetajevalai-

sen lukijan” rasite: Boris Pasternak ja varsinkin Sergei Efron ovat niin keskeisiä runoilijan biografiassa ja tuotannossa, että heille olisi mielellään suonut oman itsenäisen roolinsa kerronnassa, oman äänen ja näkökulman joilla kertoa.

Pelon romaani kantaa joka tapauksessa suuren mittansa kunnialla – sen kieli ja tyyli ovat paikoitellen niin kaunista ja lyyristä luettavaa, että mieleen juolahtaa hakematta Bo Carpelanin kaltainen mestari. Samaa hiottua otetta olisi toivonut myös teoksen rakenteeseen. Päähenkilöidensä asettamiin ennakko- haasteisiin romaani vastaa kuitenkin ylpeästi ja pää pystyssä. Teoksen siivet kantavat, se onnistuu parhaimmillaan välittämään sekä Tsvetajevan runouden ytimen että yleispätevän inhimillisen kokemuksen kirkkaasti ja voimakkaasti. Se sisältää kohtauksia, jotka ovat kuin suoraan maailmankirjallisuudesta: lukijan mieleen jäävät lähtemättömästi esimerkiksi myrsky-yö vuonna 1923, tai romaanin päättävä kohta Vorkutan vankileiriltä, missä Alja saa ennakkoaavistuksen äitinsä kuolemasta. *Jokapäiväinen elämämme* on silkkaa tunnetta, mutta myös lihaa ja verta, täysin Tsvetajevan hengessä. Uskaltaisinkin arvella, että Riikka Pellossa on ainesta klassikoksi, kun vain uskaltaa karsia ja tiivistää!

Hanna Ruutu

[\[palaa sisällysluetteloon\]](#)